

Akcioni plan

**za izradu i provedbu kvalifikacijskog okvira
u Bosni i Hercegovini za period 2014.-2020.**

Sadržaj

SKRAĆENICE	3
1. UVOD	4
2. POJMOVNIK	5
3. VIZIJA	7
4. MISIJA	7
5. CILJEVI	7
6. SWOT ANALIZA	8
7. AKTIVNOSTI	10
a. Paket 1 Dizajniranje KOBiH	10
b. Paket 2 Testiranje KOBiH	11
c. Paket 3 Izrada KOBiH i provedba	12
d. Paket 4 Razvoj ljudskih potencijala i osiguranje kvaliteta provedbe Akcionog plana KOBiH	13
e. Paket 5 Revizija i dalji razvoj KOBiH	14
f. Tabelarni prikaz svih aktivnosti	15
8. ČLANOVI KOMISIJE ZA IZRADU KOBiH	28
9. ANEKS	29
Osnove kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini	29

SKRAĆENICE

ZNAČENJE

APOSO	Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje
BD	Brčko distrikt
BiH	Bosna i Hercegovina
CIP	Centar za informisanje i priznavanje dokumenata u oblasti visokog obrazovanja
CoE	Vijeće Evrope
EC	Evropska komisija
ECVET	Evropski sistem kreditnih bodova u strukovnom obrazovanju i obuci
EKO	Evropski kvalifikacijski okvir
ENIC/NARIC	Evropska mreža nacionalnih izvještajnih centara za akademsku mobilnost i priznavanje /Nacionalni informacioni centar za akademsko priznavanje
ENQA	Evropska asocijacija za osiguranje kvaliteta u visokom obrazovanju
EQAR	Evropski registar osiguranja kvaliteta u visokom obrazovanju
EQAVET	Evropski sistem osiguranja kvaliteta u strukovnom obrazovanju i obuci
ESCO	Evropski sistem vještina, kompetencija/kvalifikacija i zanimanja
EU	Evropska unija
ETF	Evropska fondacija za obuku
EUA	Evropska univerzitetska asocijacija
HEA	Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta u BiH
HEAARS	Agencija za akreditaciju visokoškolskih ustanova Republike Srpske
KOBiH	Kvalifikacijski okvir u Bosni i Hercegovini
MCP	Ministarstvo civilnih poslova
NKO	Državni kvalifikacijski okvir
NPP	Nastavni plan i program
NQF	Državni kvalifikacijski okvir
QF-EHEA	Kvalifikacijski okvir Evropskog prostora visokog obrazovanja
RS	Republike Srpske
UNESCO	Organizacija Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu
VŠU	Visokoškolske ustanove

1. UVOD

Brzi razvoj modernih tehnologija i tržišta rada u Evropi kao i starenje društva postavili su brojne zahtjeve pred obrazovne sisteme svake članice Evropske unije, ali i onih država koje se žele pridružiti Evropskoj uniji, pa tako i Bosne i Hercegovine. Među prvim takvim zahtjevima su neophodnost sistemskog vrednovanja obrazovanja i obuke u svakoj državi i njegovo upoređivanje s obrazovnim sistemima u drugim zemljama putem zajedničkih referentnih evropskih metaokvira: Evropskog kvalifikacijskog okvira za cjeloživotno učenje i Kvalifikacijskog okvira Evropskog prostora visokog obrazovanja.

Neophodnost da obrazovanje priprema stručnjake koji će uspješno odgovoriti na stalno promjenjive ekonomske izazove i dinamično tržište rada zasigurno raskida s praksom poimanja obrazovanja kao samo jednog, inicijalnog perioda života, koji ima svoj početak, kraj i primjenu. Obrazovanje u današnje vrijeme postaje cjeloživotni proces.

Nakon nekoliko godina pripreme, u aprilu 2008. godine Evropski parlament i Vijeće Evropske unije usvojili su Evropski kvalifikacijski okvir za cjeloživotno učenje radi poticanja mobilnosti i cjeloživotnog učenja svih građana Evrope. U maju 2013. godine predložena je dopuna i proširenje uloge Evropskog kvalifikacijskog okvira, prvenstveno radi podrške i ubrzanja provođenja nacionalnih kvalifikacijskih okvira te razvoja i provođenja vrednovanja i priznavanja neformalnog i informalnog učenja u zemljama Evropske unije.

Cilj Evropskog kvalifikacijskog okvira za cjeloživotno učenje jeste olakšati priznavanje i upoređivanje kvalifikacija, što olakšava mobilnost građana, uspostavljanje koncepta cjeloživotnog učenja i osiguranja kvaliteta obrazovanja i stečenih kvalifikacija. Strateški cilj Evropskog kvalifikacijskog okvira je stečenim kvalifikacijama svih građana zadovoljiti društvene i ekonomske potrebe svake pojedinačne zemlje i Evropske unije kao cjeline, te osiguranje kvaliteta svih kvalifikacija, pristup obrazovanju za sve građane kao i horizontalno i vertikalno napredovanje/prohodnost kroz obrazovni sistem.

Evropski kvalifikacijski okvir uvodi osam zajedničkih referentnih nivoa koji su opisani generičkim prikazom složenosti znanja, vještina i kompetencija, postignutih na osnovu ishoda učenja. Navedenih osam nivoa obuhvata sve vrste i klase kvalifikacija, sve načine učenja te na temeljima kvaliteta djeluju kao sredstvo prepoznavanja, razumijevanja i upoređivanja kvalifikacija u zemljama Evropske unije, pa i šire.

Shvatajući značaj Evropskog kvalifikacijskog okvira za svoju dalju društveno-ekonomsku reformu, posebno reformu sektora obrazovanja, Bosna i Hercegovina preuzima aktivnosti s ciljem izrade Kvalifikacijskog okvira. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine donijelo je niz odluka potrebnih za izradu Kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini.

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je 24. marta 2011. godine donijelo Odluku o usvajanju Osnova Kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini, a 11. januara 2013. Odluku o imenovanju

Komisije za izradu Kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini, koja je imala zadatak izraditi i predložiti radni plan svih glavnih aktivnosti za izradu Kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini.

2. POJMOVNIK

Evropski kvalifikacijski okvir za cjeloživotno učenje (European Qualifications Framework for Lifelong Learning – EKO ili EQF) je instrument uspostavljanja nivoa kvalifikacija, organiziran tako da djeluje kao sredstvo prepoznavanja i razumijevanja kvalifikacija između nacionalnih kvalifikacijskih okvira.

Državni kvalifikacijski okvir (National Qualifications Framework – NQF) je instrument klasifikovanja kvalifikacija stečenih u određenoj zemlji, kojim se daju osnove za jasnoću, pristupanje, prohodnost, stjecanje i kvalitet kvalifikacija.

Kvalifikacijski okvir u Bosni i Hercegovini (Qualifications Framework in Bosnia and Herzegovina – KOBiH ili QFBiH) je instrument klasifikovanja kvalifikacija stečenih u Bosni i Hercegovini, kojim se daju osnove za jasnoću, pristupanje, prohodnost, sticanje i kvalitet kvalifikacija.

Kvalifikacijski okvir Evropskog prostora visokog obrazovanja (Qualifications Framework for the European Higher Education Area – QF-EHEA) je dokument koji je usvojila Konferencija evropskih ministara obrazovanja u Bergenu 2005. godine, koji definira generičke deskriptore za svaki od tri ciklusa visokog obrazovanja i koji se primjenjuje u svim državama potpisnicama Bolonjskog procesa.

Kvalifikacija (Qualifications) označava formalni naziv za rezultat procesa procjene i validacije, koji je dobijen kad kompetentno tijelo odredi da je pojedinac ostvario ishode učenja prema predviđenim standardima.

Ishodi učenja (Learning outcomes) opisuju šta učenik/student/osoba koja uči zna, razumije i može obavljati na osnovu završenog procesa učenja, definiranog kroz znanje, vještine i kompetencije.

ISCED (International Standard Classification of Education) je međunarodna standardna klasifikacija obrazovanja.

Znanje (Knowledge) je skup činjenica, principa, teorija i praksi koje se odnose na područje rada ili izučavanja, nastalo kao rezultat usvajanja informacija u procesu učenja. U kontekstu Evropskog kvalifikacijskog okvira za cjeloživotno učenje znanje se opisuje kao teoretsko i/ili činjenično.

Vještine (Skills) predstavljaju sposobnost primjene znanja i korištenja principa "znati kako" da se izvrši određeni zadatak, a pomažu pri rješavanju problema kako bi se riješio problem. Vještine mogu biti kognitivne (uključuju korištenje logičkog, intuitivnog i kreativnog razmišljanja), praktične (podrazumijevaju fizičku spretnost i korištenje metoda, materijala, sprava i instrumenata) i socijalne (vještine komuniciranja i saradnje, emocionalna inteligencija i druge).

Kompetencije (Competence) označavaju sposobnost primjene znanja, vještina i personalnih, socijalnih i metodoloških sposobnosti na radnome mjestu ili tokom učenja, kao i u privatnom i profesionalnom razvoju. U kontekstu Evropskog kvalifikacijskog okvira kompetencije su opisane kao odgovornost i samostalnost.

Cjeloživotno učenje (Lifelong Learning) podrazumijeva povezivanje formalnog, neformalnog i informalnog učenja kako bi se stekle mogućnosti za stalno unapređenje kvaliteta življenja.

Formalno obrazovanje (Formal Education) je učenje što ga usmjerava nastavnik ili instruktor, koje se stječe u obrazovnim ustanovama, a prema nastavnim planovima i programima odobrenim od nadležnih obrazovnih vlasti i koje se završava odgovarajućom javnom ispravom.

Neformalno obrazovanje (Nonformal Education/Learning) je organiziran proces učenja i obrazovanja usmjeren ka usavršavanju, specijalizaciji i dopunjavanju znanja, vještina i kompetencija prema posebnim programima koje izvode organizatori obrazovanja i obuke (redovne škole, centri za obuku, kompanije, agencije i slično).

Informalno učenje (Informal Learning) je spontano učenje i sticanje znanja i vještina svakodnevnim aktivnostima.

Inkluzivno obrazovanje (Inclusive Education) podrazumijeva pravo na jednake mogućnosti tokom obrazovanja za sve osobe, posebno pravo djece s teškoćama u razvoju i nadarene djece na maksimalni razvoj njihovog potencijala podrškom koja uključuje fleksibilan program, adekvatno pripremljene učitelje, stručnu podršku i dobrodošlicu kojoj je cilj razvijanje tolerancije, prihvatanje različitosti i kasnija socijalna inkluzija.

Vrednovanje neformalnog i informalnog učenja (Validation of Non-formal and Informal Learning) označava niz postupaka radi ocjenjivanja stečenih kompetencija neformalnim ili informalnim učenjem, uključujući izdavanje potvrde nadležne ustanove, u skladu s unaprijed definiranim i prihvaćenim kriterijima i standardima.

Osiguranje kvaliteta (Quality Assurance) označava sistem i postupke koji se primjenjuju radi očuvanja dogovorenih standarda proizvoda i usluga i njihovog stalnog unapređenja.

Radno opterećenje (Workload) označava procijenjeno vrijeme za sve aktivnosti učenja koje je neophodno za postizanje određenih ishoda učenja.

Kreditni bod (Credit point) je mjerna jedinica za iskazivanje opsega/obima stečenih kompetencija, a određuje se prosječnim ukupno utrošenim vremenom uspješnih studenata/učenika/osoba koje je potrebno za stjecanje tih kompetencija. Primjer, ECTS-bod (European Credit Transfer and Accumulation System) u visokom obrazovanju.

Deskriptori nivoa (Level Indicators/Descriptors) označavaju generički opis ishoda učenja određenog nivoa.

Nivo kvalifikacije (Reference Level of Qualification) označava složenost stečenih kompetencija, a

opisuje se skupom deskriptora.

Standard kvalifikacije (Qualification Standard) je standard koji određuje uvjete za sticanje javne isprave o određenoj kvalifikaciji. Uključuje sve podatke potrebne za određivanje nivoa, kreditnih bodova i profila kvalifikacije i podatke potrebne za osiguranje kvaliteta standarda kvalifikacije.

Standard zanimanja (Occupational Standard) je popis svih poslova koje pojedinac obavlja u određenom zanimanju i popis kompetencija potrebnih za njihovo uspješno obavljanje.

3. VIZIJA

Kvalifikacijski okvir u Bosni i Hercegovini (KOBiH) pružit će svakom građaninu mogućnost za sticanje prepoznatljivih, pouzdanih i priznatih kvalifikacija koje se mogu porediti s Evropskim kvalifikacijskim okvirom (EQF), osigurat će pristup cjeloživotnom učenju, povećat će konkurentnost i socijalnu uključenost, povezivanje s evropskim tržištem rada i prostorom obrazovanja. Također, doprinjet će razvoju obrazovnog sistema povezanog s tržištem rada, te ekonomskom i društvenom razvoju Bosne i Hercegovine.

4. MISIJA

Kvalifikacijski okvir u Bosni i Hercegovini uspostavlja i razvija pouzdane i prepoznatljive kvalifikacije bazirane na kvalitetu i cjeloživotnom učenju, relevantne na tržištu rada i usporedive s kvalifikacijama drugih zemalja Evrope i svijeta.

Provođenje Kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini podržava razvoj obrazovanja baziranog na ishodima učenja i sistemu unutrašnjeg i vanjskog osiguranja kvaliteta na svim obrazovnim nivoima, mehanizme za vrednovanje i priznavanje neformalnog i informalnog učenja, povećanje dostupnosti obrazovanja i socijalne uključenosti svih aktera te koherentnost obrazovnog sistema.

Uvodeći transparentne kvalifikacije unutar osam nivoa, Kvalifikacijski okvir u Bosni i Hercegovini razvija povjerenje građana u vrijednost obrazovnih isprava i doprinosi lakšem zapošljavanju.

Kvalifikacijski okvir u Bosni i Hercegovini stvara pretpostavke za napredak društva u evropskim integracijama ispunjavanjem ciljeva iz Strategije EU 2020, povećanjem mobilnosti, fleksibilnosti i konkurentnosti radne snage, boljim povezivanjem obrazovanja i tržišta rada, omogućavajući građanima evropsku i regionalnu prohodnost njihovih kvalifikacija.

5. CILJEVI

Kvalifikacijski okvir u Bosni i Hercegovini je instrument neophodan za osiguranje jednakoga korištenja i primjene standarda: obrazovanja i zanimanja, ishoda učenja, kvalifikacija, stručnosti i certificiranja pružatelja obrazovnih usluga. Kvalifikacijski okvir određuje standarde ishoda učenja

koji se očekuju od učenika i odraslih koji su stekli određenu kvalifikaciju. Kvalifikacijskim okvirom istovremeno se garantuje jednakost i pouzdanost kvalifikacija za poslodavce i za one koji uče.

Opći ciljevi Kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini prepoznaju se u četirima glavnim smjerovima djelovanja:

1. povezivanju, olakšavanju komunikacije i uspostavljanju partnerstva između svih relevantnih zainteresiranih strana,
2. povezivanju s **Evropskim kvalifikacijskim okvirom za cjeloživotno učenje (EQF)** i **Kvalifikacijskim okvirom Evropskog prostora visokog obrazovanja (QF-EHEA)**, te tako s kvalifikacijskim okvirima drugih zemalja, čime se stvara osnova za jednostavnije priznavanje kvalifikacija iz Bosne i Hercegovine u drugim zemljama i kvalifikacija iz drugih zemalja u Bosni i Hercegovini,
3. reformi obrazovnog sistema u Bosni i Hercegovini, što uključuje izradu i uvođenje ishoda učenja u nastavne programe, uspostavljanje i unapređenje sistema osiguranja kvaliteta, povezivanje s potrebama tržišta rada, mobilnosti te druge potrebe pojedinca i društva,
4. razvoju sistema vrednovanja i priznavanja neformalnog i informalnog učenja u okviru cjeloživotnog učenja.

Specifični ciljevi Kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini su:

- razumijevanje različitih vrsta kvalifikacija i njihovih odnosa,
- razumljiv prikaz obrazovnih postignuća za poslodavce, polaznike obrazovanja i roditelje,
- usmjeravanje pojedinca u pogledu izbora obrazovanja i karijere,
- olakšavanje mobilnosti i transparentnija dostupnost obrazovanju tokom života,
- olakšavanje prepoznavanja i priznavanja domaćih kvalifikacija u inozemstvu i inozemnih u Bosni i Hercegovini,
- stvaranje pretpostavki za uvođenje sistema osiguranja kvaliteta postojećih i novih kvalifikacija,
- doprinos kvalitetnijem zapošljavanju,
- stvaranje pretpostavki za izgradnju sistema vrednovanja i priznavanja kompetencija stečenih u neformalnom i informalnom obrazovanju/učenju,
- unapređenje saradnje obrazovanja sa svim socijalnim partnerima,
- promoviranje obrazovanja.

6. SWOT ANALIZA

Kako bi se što lakše pripremile sve aktivnosti za postizanje predviđenih općih i specifičnih ciljeva, vrlo važno je analizirati sve unutrašnje i vanjske, te pozitivne i negativne faktore pri izradi projektnih zadataka. Analiza svih unutrašnjih snaga i nedostataka u Bosni i Hercegovini i vanjskih prilika i opasnosti prikazana je u sljedećoj tabeli.

PREDNOSTI/SNAGE	SLABOSTI/NEDOSTACI
<ul style="list-style-type: none"> • Iskazana politička volja i opredijeljenost Bosne i Hercegovine za razvoj Kvalifikacijskog okvira • Postojanje polaznih dokumenata za potrebe daljeg rada • Komisiju za KOBiH imenovalo Vijeće ministara BiH • Duga tradicija i bogato iskustvo u provođenju formalnih programa u općem, strukovnom i visokom obrazovanju • Iskustva u provođenju Bolonjskog procesa • Postojanje dobrih primjera unutrašnjeg i vanjskog sistema osiguranja kvaliteta • Uključenost u međunarodne aktivnosti i projekte • Uključenost u rad evropskih tijela koja koordiniraju razvoj i provođenje kvalifikacijskih okvira • Reforma svih nastavnih programa baziranih na ishodima učenja • Postojanje primjera ishoda učenja, standarda zanimanja i standarda kvalifikacija 	<ul style="list-style-type: none"> • Ishodi učenja nisu dovoljno vidljivi korisniku • Formalno obrazovanje je još, uglavnom, zasnovano na "inputima" (sadržaju), a ne na ishodima učenja • Rijetki su dobri primjeri provođenja ishoda učenja • Nedovoljna uključenost kompetentnih osoba iz BiH u proces reforme obrazovanja • Nedovoljna fleksibilnost formalnog sistema obrazovanja • Nedovoljna razvijenost unutrašnjeg i vanjskog sistema osiguranja kvaliteta na svim nivoima obrazovanja • Nepostojanje sistema vrednovanja i priznavanja neformalnog i informalnog učenja • Nedovoljno iskustvo/praksa u certifikovanju pružatelja obrazovnih usluga • Nedovoljna povezanost sektora obrazovanja i tržišta rada
PRILIKE/MOGUĆNOSTI	PRIJETNJE/OPASNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • EU i druga finansijska i stručna podrška u razvoju Kvalifikacijskog okvira • Svijest o potrebi za reformom obrazovanja, izgradnji transparentnog sistema osiguranja kvaliteta • Svijest o potrebi za većom mobilnošću građana i cjeloživotnim učenjem • Svijest o potrebi boljeg povezivanja s poslodavcima i drugim zainteresovanim stranama i stvaranja međusobnog partnerstva u interesu svih • Svijest o potrebi bolje međunarodne prepoznatljivosti i uporedivosti kvalifikacija iz BiH • Postojanje dobre regionalne povezanosti i podrške, kao i nove mogućnosti dalje saradnje • Dobra saradnja s međunarodnim ekspertima, posebno onima koji dolaze iz zemalja koje imaju iskustva u izradi i provođenju kvalifikacijskih okvira • Raspoloživost primjera dobre i loše prakse drugih zemalja • Uticaj i pozitivni pritisci koji dolaze zbog međunarodne studentske i nastavničke mobilnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • Formalno obrazovanje koje nije bazirano na ishodima učenja • Nedovoljna spremnost ključnih aktera za transformacijom obrazovanja prema društvu utemeljenom na znanju • Većina ključnih zainteresiranih strana proces izrade i provođenja Kvalifikacijskog okvira još shvata kao čisto birokratski proces • Postojanje interesnih grupa koje usporavaju proces izrade i provođenja Kvalifikacijskog okvira • Nepovjerenje pojedinaca, grupa i ustanova prema učestalim reformama obrazovanja • Nedovoljno razumijevanje i nepostojanje dovoljnih kapaciteta poslovnog sektora za razvoj Kvalifikacijskog okvira • Neinformiranost i nerazumijevanje učenika, studenata, roditelja, poslodavaca i šire javnosti o korisnosti Kvalifikacijskog okvira • Uticaj ekonomske situacije • Nedostatak/nemogućnost osiguranja adekvatnih finansijskih sredstava za izradu i provođenje Kvalifikacijskog okvira

7. AKTIVNOSTI

Provođenje svih aktivnosti prema postizanju navedenih ciljeva i odgovarajućih rezultata odvijat će se u nizu aktivnosti koje su grupisane u pet većih paketa aktivnosti (P1 - P5), kako je dalje navedeno.

Paket aktivnosti 1

P1. Dizajniranje KOBiH

A. Dizajniranje i povezivanje svih komponenti/elementa KOBiH:

- I. Analiziranje uputa/zaključaka EU i iskustava drugih zemalja u izradi i provođenju kvalifikacijskih okvira (njihove snage, slabosti, izazovi i rješenja) i upoznavanje s dosadašnjim rješenjima u BiH
- II. Definiranje, izrada i uvođenje domena ishoda učenja (znanja, vještine, kompetencije) u NPP
- III. Dizajniranje strukture skupova ishoda učenja¹
- IV. Definiranje karakteristika po kojima će se klasifikovati kvalifikacije
- V. Definiranje radnog opterećenja, kreditnih bodova i ishoda učenja²
- VI. Dizajniranje strukture i sadržaja standarda kvalifikacije
- VII. Dizajniranje strukture i sadržaja standarda zanimanja
- VIII. Dizajniranje osnovnih elemenata strukture obrazovnih/studijskih programa
- IX. Dizajniranje strukture web-portala KOBiH
- X. Povezivanje s Evropskim kvalifikacijskim okvirom za cjeloživotno učenje (EQF) i Kvalifikacijskim okvirom Evropskog prostora visokog obrazovanja radi prepoznavanja i priznavanja bh. kvalifikacija u inozemstvu i inozemnih u BiH

B. Definiranje procesa/procedura i pridruživanje odgovarajućih provedbenih tijela:

- I. Obrazovanje i učenje (formalno, neformalno, informalno)
- II. Ispitivanje i ocjenjivanje
- III. Dodjela kvalifikacije
- IV. Izrada prijedloga standarda kvalifikacija, standarda zanimanja i programa
- V. Priznavanje prethodnog učenja, uključujući vrednovanje neformalnog i informalnog učenja
- VI. Vrednovanje, akreditacija, licenciranje
- VII. Osiguranje kvaliteta (unutrašnje i vanjsko: obrazovanja, ispitivanja i ocjenjivanja, dodjele kvalifikacije, vrednovanja standarda zanimanja i kvalifikacija, vrednovanja programa i rada institucija, akreditacije i licenciranje programa i institucija)
- VIII. Definiranje uloge i odgovornosti provedbenih tijela (ministarstva, agencije, škole, univerziteta/sveučilišta, odbori, komisije, timovi, itd.) radi većeg zapošljavanja

---

¹ U budućnosti treba detaljno razraditi i posebno voditi računa o ishodima učenja i skupovima ishoda učenja kao o ključnim elementima kvalifikacionog okvira

² Vidi prilog Osnove KOBiH

IX. Poticanje saradnje provedbenih tijela, aktera tržišta rada i socijalnih partnera radi kvalitetnijeg zapošljavanja i veće mobilnosti

C. Izrada primjera i uputstava za rad

- I. Izrada primjera svih komponenti/elemenata KOBiH
- II. Simulacija definiranih procesa/procedura
- III. Izrada uputa za rad provedbenih tijela, uključujući uputstva za unutrašnje i vanjsko osiguranje kvaliteta svih procesa/procedura

Paket aktivnosti 2

P2. Testiranje KOBiH:

A. Izrada odabranih primjera standarda zanimanja

- I. Izrada standarda zanimanja, za neke primjere koordinirano s izradom standarda kvalifikacija

B. Izrada odabranih primjera standarda kvalifikacija

- I. Izrada odabranih primjera standarda kvalifikacija za sve nivoe Kvalifikacijskog okvira i prema mogućnosti za različite profile

C. Izrada odgovarajućih obrazovnih/studijskih programa

- I. Izrada odgovarajućih programa koordinirano s izradom standarda kvalifikacija

D. Testiranje procesa/procedura provedbenih tijela za odabrane primjere

- I. Analiza procesa i izrada uputa za unutrašnje i vanjsko osiguranje kvaliteta svih procesa/procedura

E. Izrada i testiranje informatičke podloge, uključujući i web-portal KOBiH

F. Analiza, testiranje i prema potrebi izrada izmjena i dopuna elemenata/komponenti i procesa/procedura provedbenih tijela

- I. Analiza KOBiH i prema potrebi izmjena i dopuna elemenata/komponenti i procesa/procedura
- II. Analiza, grupisanje i predlaganje strukture sektorskih vijeća

Paket aktivnosti 3

P3. Izrada akata KOBiH i provođenje:

A. Izrada prijedloga i donošenje pravnih akata na odgovarajućim nivoima vlasti

- I. Odluka o izmjeni i dopuni Odluke o imenovanju Komisije za KOBiH - donosi Vijeće ministara BiH
- II. Odluka o usvajanju Akcionog plana za izradu i provođenje KOBiH 2014. - 2020. - donosi Vijeće ministara BiH
- III. Odluka o usvajanju KOBiH - donosi Vijeće ministara BiH

B. Unapređenje sistema osiguranja kvaliteta

- I. Unaprijediti legislativu koja se odnosi na osiguranje kvaliteta na svim nivoima obrazovanja i kvalifikacija (nositelji: nadležne obrazovne vlasti)
- II. Prilagoditi postojeća tijela za unutrašnje i vanjsko osiguranje kvaliteta (nositelji: nadležne obrazovne vlasti u saradnji s HEA, APOSO i obrazovne ustanove)
- III. Edukacija i obuka osoba koje rade u tijelima za unutrašnje i vanjsko osiguranje kvaliteta

C. Izrada i prezentacija izvještaja o povezivanju na EQF i QF-EHEA

- I. Izvještaj o povezivanju (*Self-certification report*) KOBiH s QF-EHEA (nositelji: MCP, nadležne obrazovne vlasti, eksperti)
- II. Izvještaj o povezivanju (*Referencing report*) KOBiH s EQF (nositelji: MCP, nadležne obrazovne vlasti, eksperti prema nalogu obrazovnih vlasti)

D. Osnivanje i prilagođavanje rada odgovarajućih tijela (na odgovarajućim nivoima) za provođenje KOBiH, i to:

- I. Osnivanje vijeća/savjeta za provođenje KOBiH (nositelji: vlasti nadležne za obrazovanje i zapošljavanje - imenuje Vijeće ministara BiH)
- II. Produžetak mandata Komisije za KOBiH i prilagođavanje mandata novim zadacima
- III. Osnivanje sektorskih vijeća

E. Priprema rada informatičke podloge i web-portala

(nositelji: MCP u saradnji s nadležnim obrazovnim i drugim vlastima)

F. Izrada standarda zanimanja

- I. Priprema rada i obuka osoba, relevantnih partnera i tijela
- II. Koordinirana izrada standarda zanimanja, u zavisnosti od strateških interesa i usklađeno s izradom standarda kvalifikacija
- III. Vrednovanje prijedloga i omogućavanje pristupa putem web-portala KOBiH

G. Izrada standarda kvalifikacija

- I. Priprema rada i obuka osoba, relevantnih partnera i tijela
- II. Koordinirana izrada u odnosu na izradu standarda zanimanja i programa

III. Vrednovanje prijedloga i omogućavanje pristupa putem web-portala KOBiH

H. Izrada novih i modernizacija postojećih obrazovnih/studijskih programa

- I. Priprema rada i obuka osoba, relevantnih partnera i tijela
- II. Koordinirana izrada u odnosu na izradu standarda kvalifikacija
- III. Vrednovanje prijedloga i omogućavanje pristupa putem web-portala, uključujući vrednovanje institucija koje provode programe (akreditacija i licenciranje)

I. Unapređenje sistema priznavanja stranih kvalifikacija u BiH i domaćih kvalifikacija izvan BiH, koristeći KOBiH u skladu s principima Lisabonske konvencije i njenim pratećim dokumentima

- I. Unaprijediti legislativu koja se odnosi na priznavanje stranih kvalifikacija u BiH i domaćih kvalifikacija izvan BiH (nositelji: nadležne obrazovne vlasti)
- II. Prilagoditi postojeća tijela za priznavanje stranih kvalifikacija u BiH i domaćih kvalifikacija izvan BiH
- III. Edukacija i obuka osoba koje rade u tijelima za priznavanje stranih kvalifikacija u BiH i domaćih kvalifikacija izvan BiH

Paket aktivnosti 4

P4. Razvoj ljudskih potencijala i osiguranje kvaliteta provođenja Akcionog plana i KOBiH:

A. Obuka

- I. Obuka osoba koje rade u provedbenim tijelima i partnerskim institucijama u BiH
- II. Utvrđivanje kriterija i izbor eksperata
- III. Obuka eksperata

B. Međunarodna saradnja i jačanje ugleda KOBiH

- I. Aktivna međunarodna saradnja, učestvovanje i praćenje rada tijela u Evropi i rada drugih zemalja od interesa

C. Diseminacija cjeloživotnog učenja i KOBiH

- I. Promocija cjeloživotnog učenja zainteresovanim stranama i široj javnosti
- II. Otvorena komunikacija (putem weba i slično) s pojedincima i javnošću
- III. Diseminacija i promocija KOBiH u BiH i drugim zemljama i tijelima u Evropi

D. Osiguranje kvaliteta provođenja Akcionog plana i KOBiH

- I. Svi nositelji aktivnosti pripremaju izvještaj o redovnim aktivnostima
- II. Praćenje aktivnosti i priprema periodičnih izvještaja
- III. Podnošenje izvještaja

Paket aktivnosti 5

P5. Revizija i dalji razvoj KOBiH:

A. Analiza uspješnosti provođenja KOBiH

- I. Analiza uspješnosti provođenja KOBiH (metode, parametri uspješnosti, itd.)
- II. Izrada prijedloga dopuna i izmjena KOBiH i odgovarajućih pravnih akata, uključujući izradu prijedloga vrednovanja neformalnog i informalnog učenja

B. Izmjena i dopuna akata KOBiH

C. Provođenje vrednovanja neformalnog i informalnog učenja

- I. Utvrđivanje kriterija, izbor i obuka eksperata
- II. Obuka predstavnika relevantnih tijela, partnerskih institucija
- III. Provođenje vrednovanja neformalnog i informalnog učenja

D. Izrada obnovljenih/dopunjenih izvještaja o povezivanju

- I. Obnovljeni/dopunjeni izvještaj o povezivanju KOBiH s QF-EHEA(Self-certification report)
- II. Obnovljeni/dopunjeni izvještaj o povezivanju KOBiH s EQF (Referencing report)

Tabelarni prikaz svih aktivnosti

Aktivnost	2014.				2015.				2016.				2017.				2018.				2019.				2020.			
P1-A	x	x	x	x	x	x	x	x																				
P1-B				x	x	x	x	x	x	x	X	x																
P1-C				x	x	x	x	x	x	x	X	x																
P2-A			x	x	x	x	x	x	x	x																		
P2-B			x	x	x	x	x	x	x	x																		
P2-C			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x																
P2-D			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x																
P2-E					x	x	x	x	x	x	x	x																
P2-F					x	x	x	x	x	x	x	x																
P3-A		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x																
P3-B					x	x	x	x	x	x	x	X																
P3-C					x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x												
P3-D		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x																
P3-E									x	x	x	x	x	x	x	x												
P3-F									x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	X	x	x	x	x	x
P3-G									x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
P3-H									x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
P3-I									x	x	x	x	x	x	x	x												
P4-A	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
P4-B	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
P4-C	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
P4-D	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
P5-A													x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
P5-B																	x	x	x	x								
P5-C																					x	x	x	x	x	x	x	x
P5-D																	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Paket aktivnosti: P1 - Dizajniranje KOBiH					
Aktivnost	Nositelji (ko vodi, ko učestvuje)	Period (početak i završetak rada)	Resursi (ljudi, finansijska sredstva, prostor, oprema)	Rezultati prethodnih aktivnosti (kao uslov daljeg uspješnog provođenja)	Postignuti rezultati (navesti i aktivnost koja zavisi od navedenog rezultata)
P1-A	Komisija za KOBiH, MCP i nadležna ministarstva obrazovanja i rada, VŠU, agencije za obrazovanje ³ i pedagoški zavodi, udruženja poslodavaca i sindikata	01. 2014. - 12. 2015.	EU/CoE SDHEQS, BHQFHE TEMPUS, IPA 2012, međunarodni donatori, B Budžet institucija BiH, domaći i međunarodni eksperti i IPA 2	<ul style="list-style-type: none"> • Akcioni plan • Rezultati prethodnih aktivnosti KOBiH • Rezultati prethodnih projekata 	<ul style="list-style-type: none"> • Pregled i opis elemenata KOBiH • Obrazac skupova ishoda učenja • Obrazac standarda zanimanja • Obrazac standarda kvalifikacije • Osnovni elementi za strukturu programa • Struktura web-portala KOBiH • Pregled postignutih rezultata u izradi KOBiH radi prepoznavanja i priznavanja bh. kvalifikacija u inozemstvu i inozemnih u BiH
P1-B	Komisija za KOBiH, MCP i nadležna ministarstva obrazovanja i rada, VŠU, agencije za obrazovanje ⁴ i	09. 2014. - 12. 2016.	EU/CoE SDHEQS, BHQFHE TEMPUS, IPA 2012, međunarodni donatori, Budžet institucija BiH,	<ul style="list-style-type: none"> • Akcioni plan 	<ul style="list-style-type: none"> • Pregled i opis svih procesa/procedura i pridruživanje odgovarajućih tijela • Izvještaj o postignutom partnerstvu i poticanju daljeg razvoja

³ Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje BiH, Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta BiH, Centar za informisanje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja BiH, Agencija za akreditaciju visokoškolskih ustanova RS-a

⁴ Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje BiH, Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta BiH, Centar za informisanje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja BiH, Agencija za akreditaciju visokoškolskih ustanova RS-a

	pedagoški zavodi, udruženja poslodavaca i sindikati		domaći i međunarodni eksperti i IPA 2		
P1-C	Komisija za KOBiH, MCP i nadležna ministarstva obrazovanja i rada, VŠU, agencije za obrazovanje ⁵ i pedagoški zavodi, udruženja poslodavaca i sindikati	09. 2014. - 12. 2016.	EU/CoE SDHEQS, BHQFHE TEMPUS. IPA 2012, međunarodni donatori, Budžet institucija BiH, domaći i međunarodni eksperti i IPA 2	<ul style="list-style-type: none"> • Akcioni plan • Radni i konačni rezultati P1-A, B • Radni i konačni rezultati P2-A, B, C, D, E, F 	<ul style="list-style-type: none"> • Primjeri elemenata KOBiH • Simulacija procesa/procedura • Uputstva za rad provedbenih tijela

⁵ Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje BiH, Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta BiH, Centar za informisanje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja BiH, Agencija za akreditaciju visokoškolskih ustanova RS-a

Paket aktivnosti: P2 - Testiranje KOBiH					
Aktivnost	Nositelji (ko vodi, ko učestvuje)	Period (početak i završetak rada)	Resursi (ljudi, finansijska sredstva, prostor, oprema)	Rezultati prethodnih aktivnosti (kao uslov daljeg uspješnog provođenja)	Postignuti rezultati (navesti i aktivnost koja zavisi od navedenog rezultata)
P2-A	Komisija za KOBiH, VŠU, agencije za obrazovanje ⁶ , nadležna ministarstva, profesionalna udruženja, komore, projekti i škole	06. 2014. - 06. 2016.	EU/CoE SDHEQS, BHFHE TEMPUS, IPA 2012, međunarodni donatori, Budžet institucija BiH, domaći i međunarodni eksperti i IPA 2	• Radni i konačni rezultati P1-A, C	• Primjeri standarda zanimanja
P2-B	Komisija za KOBiH, VŠU, agencije za obrazovanje ⁷ , nadležna ministarstva, profesionalna udruženja, komore, projekti i škole	06. 2014. - 06. 2016.	EU/CoE SDHEQS, BHFHE TEMPUS, IPA 2012, međunarodni donatori, Budžet institucija BiH, domaći i međunarodni eksperti i IPA 2	• Radni i konačni rezultati P1-A, C	• Primjeri standarda kvalifikacija

⁶ Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje BiH, Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta BiH, Centar za informisanje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja BiH, Agencija za akreditaciju visokoškolskih ustanova RS-a

⁷ Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje BiH, Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta BiH, Centar za informisanje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja BiH, Agencija za akreditaciju visokoškolskih ustanova RS-a

P2-C	Komisija za KOBiH, VŠU, agencije za obrazovanje ⁸ , nadležna ministarstva, profesionalna udruženja, komore, projekti i škole	06. 2014. - 12. 2016.	EU/CoE SDHEQS, BHFQHE TEMPUS, IPA 2012, međunarodni donatori, Budžet institucija BiH, domaći i međunarodni eksperti i IPA 2	<ul style="list-style-type: none"> • Radni i konačni rezultati P1-A, C 	<ul style="list-style-type: none"> • Primjeri obrazovnih/studijskih programa
P2-D	Komisija za KOBiH, nadležna ministarstva, HEA, HEARS, APOSO, VŠU, škole i projekti	06. 2014. - 12. 2016.	EU/CoE SDHEQS, BHFQHE TEMPUS, IPA 2012, međunarodni donatori, Budžet institucija BiH, domaći i međunarodni eksperti i IPA 2	<ul style="list-style-type: none"> • Radni i konačni rezultati P1-A, B, C • Radni i konačni rezultati P2-A, B, C 	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza predviđenih procesa/procedura • Uputstva za unutrašnje i vanjsko osiguranje kvaliteta svih procesa/procedura
P2-E	Komisija za KOBiH	01. 2015. - 12. 2016.	međunarodni donatori, IT eksperti i oprema	<ul style="list-style-type: none"> • Radni i konačni rezultati P1-A, B, C • Radni i konačni rezultati P2-A, B, C, D, F • Radni i konačni rezultati P3-A, B, D 	<ul style="list-style-type: none"> • Informatička podloga i web-portal KOBiH

⁸ Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje BiH, Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta BiH, Centar za informisanje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja BiH, Agencija za akreditaciju visokoškolskih ustanova RS-a

P2-F	Komisija za KOBiH, MCP i nadležna ministarstva obrazovanja i rada, VŠU, agencije za obrazovanje ⁹ , udruženja poslodavaca i sindikati	01. 2015. - 12. 2016.	EU/CoE SDHEQS, BHFHE TEMPUS, IPA 2012, međunarodni donatori, Budžet institucija BiH, domaći i međunarodni eksperti i IPA 2	<ul style="list-style-type: none"> • Radni i konačni rezultati P1-A, B, C • Radni i konačni rezultati P2-A, B, C, D, E 	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza komponenti i procesa/procedura KOBiH i, po potrebi, prijedlog izmjena i dopuna KOBiH • Prijedlog sektorskih vijeća
-------------	--	-----------------------	--	--	---

---

⁹ Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje BiH, Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta BiH, Centar za informisanje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja BiH, Agencija za akreditaciju visokoškolskih ustanova RS-a

Paket aktivnosti: P3 - Izrada akata KOBiH i provođenje

Aktivnost	Nositelji (ko vodi, ko učestvuje)	Period (početak i završetak rada)	Resursi (ljudi, finansijska sredstva, prostor, oprema)	Rezultati prethodnih aktivnosti (kao uslov daljeg uspješnog provođenja)	Postignuti rezultati (navesti i aktivnost koja zavisi od navedenog rezultata)
P3-A	Komisija za KOBiH, MCP, Vijeće ministara BiH	06. 2014. (donošenje odluke o statusu Komisije), 06. 2014. (usvajanje Akcionog plana), 12. 2016. (usvajanje KOBiH)	članovi Komisije, domaći eksperti, projekti i MCP	<ul style="list-style-type: none"> • Radni i konačni rezultati P1-A, B, C • Radni i konačni rezultati P2-A, B, C, D, E, F 	<ul style="list-style-type: none"> • Odluka o izmjeni i dopuni Odluke o imenovanju Komisije • Odluka o usvajanju Akcionog plana • Odluka o usvajanju KOBiH
P3-B	Komisija za KOBiH, nadležne vlasti, HEA, HEAARS, APOSO, Savjet za visoko obrazovanje RS-a, VŠU, škole	01. 2015. - 12. 2016.	EU/CoE SDHEQS, BHQFHE TEMPUS, IPA 2012, međunarodni donatori, budžeti na odgovarajućim nivoima vlasti, domaći i međunarodni eksperti i IPA 2	<ul style="list-style-type: none"> • Radni i konačni rezultati P1-B, C • Radni rezultati P2-D, F • Radni i konačni rezultati P3-A 	<ul style="list-style-type: none"> • Legislativa koja se odnosi na osiguranje kvaliteta na svim nivoima obrazovanja • Prilagođena tijela za unutrašnje i vanjsko osiguranje kvaliteta • Izvršena edukacija i obuka osoba u tijelima za unutrašnji i vanjski sistem osiguranja kvaliteta

P3-C	HEA, HEAARS, APOSO, MCP, nadležne obrazovne vlasti, eksperti i Komisija za KOBiH	01. 2015. -12. 2017.	EU/CoE SDHEQS, BHFHE TEMPUS, IPA 2012, međunarodni donatori, budžeti na odgovarajućim nivoima vlasti, domaći i međunarodni eksperti i IPA 2	<ul style="list-style-type: none"> • Radni i konačni rezultati P1-B • Radni i konačni rezultati P2-A, B, C, D, E, F • Radni i konačni rezultati P3-A, B 	<ul style="list-style-type: none"> • Izvještaj o unapređenju sistema osiguranja kvaliteta u BiH • <i>Self-certification report</i> • <i>Referencing report</i>
P3-D	Nadležne vlasti	03. 2014. - 12. 2016.	domaći eksperti, projekti	<ul style="list-style-type: none"> • Radni i konačni rezultati P1-C • Radni i konačni rezultati P2-A, B, C, D, E, F • Radni i konačni rezultati P3-A, B 	<ul style="list-style-type: none"> • Osnovano Vijeće/Savjet za provođenje KOBiH • Produžetak i prilagođavanje mandata Komisije za KOBiH • Osnivanje sektorskih vijeća
P3-E	Komisija za KOBiH	01. 2016. - 12. 2017.	međunarodni donatori, IT eksperti i oprema	<ul style="list-style-type: none"> • Rezultati P1-C • Rezultati P2-E • Rezultati P3-A, B, D 	<ul style="list-style-type: none"> • Pripremljena informatička podloga, i web-portal KOBiH
P3-F	Sektorska vijeća, Komisija za KOBiH, VŠU, agencije za obrazovanje ¹⁰ , nadležna ministarstva, profesionalna udruženja, komore, projekti i škole	01. 2016. - 12. 2020.	BHFHE TEMPUS, IPA 2012, međunarodni donatori, Budžet institucija BiH, domaći i međunarodni eksperti i IPA 2	<ul style="list-style-type: none"> • Rezultati P1-C • Rezultati P2-A, F • Rezultati P3-A, B, D, E 	<ul style="list-style-type: none"> • Standardi zanimanja

¹⁰ Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta BiH, Centar za informisanje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja Bosne i Hercegovine, Agencija za akreditaciju visokoškolskih ustanova RS-a

P3-G	Sektorska vijeća, Komisija za KOBiH, VŠU, agencije ¹¹ , nadležna ministarstva, profesionalna udruženja, komore, projekti i škole	01. 2016. - 12. 2020.	BHQFHE TEMPUS, IPA 2012, međunarodni donatori, Budžet institucija BiH, domaći i međunarodni eksperti i IPA 2	<ul style="list-style-type: none"> • Rezultati pod P1-C • Rezultati P2-B, F • Rezultati P3-A, B, D, E 	<ul style="list-style-type: none"> • Standardi kvalifikacije
P3-H	VŠU, škole, agencije za obrazovanje ¹² , pedagoški zavodi i nadležna ministarstva	01. 2016. - 12. 2020.	BHQFHE TEMPUS, IPA 2012, međunarodni donatori, budžeti na odgovarajućim nivoima vlasti, domaći i međunarodni eksperti i IPA 2	<ul style="list-style-type: none"> • Rezultati P1-C • Rezultati P2-C, F • Rezultati P3-A, B, D, E 	<ul style="list-style-type: none"> • Programi
P3-I	Nadležne vlasti i CIP	01. 2016. - 12. 2017.	BHQFHE TEMPUS, IPA 2012, međunarodni donatori, budžeti na odgovarajućim nivoima vlasti, domaći i međunarodni eksperti i IPA 2	<ul style="list-style-type: none"> • Rezultati P1-C • Rezultati P2-F • Rezultati P3-A, B, C, D 	<ul style="list-style-type: none"> • Unaprijeđen sistem priznavanja stranih kvalifikacija u BiH i domaćih kvalifikacija u drugim zemljama

¹¹ Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta BiH, Agencija za akreditaciju visokoškolskih ustanova RS-a, Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje i Centar za informisanje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja Bosne i Hercegovine

¹² Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta BiH, Agencija za akreditaciju visokoškolskih ustanova RS-a, Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje i Centar za informisanje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja Bosne i Hercegovine

Paket aktivnosti: P4 - Razvoj ljudskih potencijala i osiguranje kvaliteta provođenja Akcionog plana i KOBiH

Aktivnost	Nositelji (ko vodi, ko učestvuje)	Period (početak i završetak rada)	Resursi (ljudi, finansijska sredstva, prostor, oprema)	Rezultati prethodnih aktivnosti (kao uslov daljeg uspješnog provođenja)	Postignuti rezultati (navesti i aktivnost koja zavisi od navedenog rezultata)
P4-A	Projekti (u saradnji s Komisijom za KOBiH), domaći eksperti, obrazovne ustanove i sindikati	01. 2014. - 12. 2020.	EU/CoE SDHEQS, BHFHE TEMPUS, IPA 2012, međunarodni donatori, domaći i međunarodni eksperti i IPA 2	<ul style="list-style-type: none"> • Radni i konačni rezultati P1-C • Radni i konačni rezultati P2-A, B, C, D, E, F • Radni i konačni rezultati P3-A, B, C, D, E, F, G, H, I 	<ul style="list-style-type: none"> • Radionice za osobe u ustanovama koje provode KOBiH i na partnerskim institucijama • Kriteriji za izbor eksperata • Radionice za nove eksperte
P4-B	Komisija za KOBiH i Vijeće/Savjet KOBiH	01. 2014. - 12. 2020.	EQF (ETF, Evropska komisija, projekti, drugo), QF-EHEA (CoE, projekti, drugo), podrška drugim povezanim inicijativama (ESCO, EQAVET, Europass, ECVET, itd.)	<ul style="list-style-type: none"> • Akcioni plan • Svi radni i konačni rezultati 	<ul style="list-style-type: none"> • Aktivna međunarodna saradnja • Učešće i praćenje rada u tijelima za QF-EHEA (Network of NC on QF-EHEA, BFUG, ENIC/NARIC, ENQA, EQAR, ERA, EUA, EURASHE, UNESCO-CEPES, regionalne mreže i drugo) • Učešće i praćenje rada u tijelima za EQF (National Contact Points, Advisory Group i drugo) • Praćenje rada i izmjena iskustava tokom razvoja i provođenja NKO u drugim zemljama regije i EU

P4-C	Komisija za KOBiH, Vijeće/Savjet KOBiH, domaći eksperti, HEA, HEAARS, APOSO, CIP, mediji i javnost	01. 2014. - 12. 2020.	Projekti i međunarodni donatori	<ul style="list-style-type: none"> • Svi radni i konačni rezultati 	<ul style="list-style-type: none"> • Diseminacija važnosti LLL prema svim dionicima i partnerima (konferencije, okrugli stolovi, itd.) • Komunikacija s partnerima i širom javnosti korištenjem modernih tehnologija • Diseminacija KOBiH u BiH i drugim zemljama • Domaća i međunarodna saopćenja na javnim skupovima i publikacije
P4-D	Komisija za KOBiH	01. 2014. - 12. 2020.	Donatori, projekti, domaći i strani eksperti	<ul style="list-style-type: none"> • Akcioni plan • Svi radni i konačni rezultati 	<ul style="list-style-type: none"> • Uspostavljanje i rad unutrašnjeg sistema osiguranja kvaliteta provođenja Akcionog plana • Praćenje i redovno izvještavanje o svim aktivnostima i rezultatima odgovarajućih tijela i javnosti o razvoju i provođenju KOBiH

Paket aktivnosti: P5 - Revizija i dalji razvoj KOBiH

Aktivnost	Nositelji (ko vodi, ko učestvuje)	Period (početak i završetak rada)	Resursi (ljudi, finansijska sredstva, prostor, oprema)	Rezultati prethodnih aktivnosti (kao uslov daljeg uspješnog provođenja)	Postignuti rezultati (navesti i aktivnost koja zavisi od navedenog rezultata)
P5-A	Komisija za KOBiH Svi nositelji od P1 do P4	01. 2017. - 12. 2020.	Donatori, projekti, međunarodni i domaći eksperti	<ul style="list-style-type: none"> • Svi radni i konačni rezultati 	<ul style="list-style-type: none"> • Definisane metode i parametri uspješnosti • Izvještaj o analizi uspješnosti provođenja KOBiH u skladu s definiranim metodama i parametrima uspješnosti • Prijedlog sistema vrednovanja neformalnog i informalnog učenja
P5-B	Komisija za KOBiH, nadležne vlasti, HEA, HEAARS, APOS0, Savjet za visoko obrazovanje RS-a, VŠU, škole	01. 2018. - 12. 2019.	IPA 2012, međunarodni donatori, budžeti na odgovarajućim nivoima vlasti, domaći i međunarodni eksperti	<ul style="list-style-type: none"> • Radni i konačni rezultati P5-A 	<ul style="list-style-type: none"> • Izmjena i dopuna zakonskih akata KOBiH, uključujući ugradnju sistema vrednovanja neformalnog i informalnog učenja u zakonske akte na različitim nivoima vlasti
P5-C	Komisija za KOBiH, tijela za osiguranje kvaliteta, obrazovne ustanove	01. 2019. - 12. 2020.	Donatori, projekti, domaći i međunarodni eksperti i obrazovne ustanove	<ul style="list-style-type: none"> • Radni i konačni rezultati P5-A, B 	<ul style="list-style-type: none"> • Kriteriji za izbor eksperata • Priprema i provođenje edukacije i obuke eksperata u odgovarajućim institucijama za provođenje vrednovanja neformalnog i informalnog učenja • Početak provođenja vrednovanja

					neformalnog i informalnog učenja
P5-D	HEA, HEAARS, APOSO, MCP, nadležne obrazovne vlasti, eksperti i Komisija za KOBiH	01. 2018. - 12. 2020.	IPA 2012, međunarodni donatori, budžeti na odgovarajućim nivoima vlasti, domaći i međunarodni eksperti	<ul style="list-style-type: none"> • Rezultati pod P3-C • Radni i konačni rezultati P4-D • Radni i konačni rezultati P5-A, B, C 	<ul style="list-style-type: none"> • Obnovljeni <i>Self-certification report</i> • Obnovljeni <i>Referencing report</i>

8. Ovaj akcioni plan izradila je Komisija za izradu Kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini, koja je imenovana Odlukom Vijeća ministara Bosne i Hercegovine od 11. 1. 2013. godine ("Službeni glasnik BiH", br. 9/13 i 84/13), u sastavu:

1. Mr. sc. Daria DUILOVIĆ¹³, Ministarstvo civilnih poslova,
2. Mira GRBIĆ, Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske,
3. Dr. sc. Marko NEDIĆ, Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta Posavskog kantona,
4. Lamija HUSIĆ, Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo,
5. Mr. sci. Mara MATKIĆ, Odjel za obrazovanje pri Vladi Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine,
6. Doc. dr. Nina BIJEDIĆ, Univerzitet "Džemal Bijedić" Mostar, Rektorski zbor Bosne i Hercegovine,
7. Mr. sci. Đorđe MARKEZ, Univerzitet u Banjoj Luci, Rektorski zbor Bosne i Hercegovine,
8. Prof. dr. Dražena GAŠPAR, Sveučilište u Mostaru, Rektorski zbor Bosne i Hercegovine,
9. Slavica ŠKORO, Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta (HEA),
10. Dragana DILBER, Centar za informisanje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja (CIP),
11. Marija NALETILIĆ, Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje (APOSO),
12. Vedrana ĐERIĆ, Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine,
13. Haris KARAČIĆ, Federalni zavod za statistiku,
14. Dolores PEULIĆ, Republički zavod za statistiku Republike Srpske,
15. Zibija HODŽIĆ, Ministarstvo civilnih poslova,
16. Jasmina HERCEGOVAC, Ministarstvo rada i socijalne politike Federacije Bosne i Hercegovine,
17. Rajko KLIČKOVIĆ, Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske,
18. Ranko MILIĆ, Unija udruženja poslodavaca Republike Srpske,
19. Đevad HADŽIĆ, Savez sindikata Bosne i Hercegovine - Konfederacija sindikata Bosne i Hercegovine.

---

¹³ Komisija je jednoglasno na prvom sastanku izabrala predstavnicu Ministarstva civilnih poslova Dariju Duilović za predsjednicu

9. ANEKS

Osnove Kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini¹⁴

Uvod

Dokument Osnove Kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini (OKO) zasniva se na obrazovnoj tradiciji i sadašnjem stanju u obrazovanju u Bosni i Hercegovini i potrebama razvoja ekonomije, pojedinca i društva u cjelini, uz uvažavanje odrednica Evropskoga kvalifikacijskog okvira (EKO) i odgovarajućih evropskih i međunarodnih propisa.

Osnovama Kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini stvara se preduvjet za izradu Kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini, koji treba povezati prethodne, sadašnje i buduće rezultate učenja i postaviti ih u međusobne odnose unutar Bosne i Hercegovine, ali i Evropskog kvalifikacijskog okvira i Evropskog obrazovnog prostora, a koji bi trebao biti donesen najkasnije do kraja 2015. godine. Polazne osnove utvrđene ovim dokumentom predstavljaju i smjernice za usklađivanje propisa kojima se uređuju područja osnovnog, srednjeg i visokog obrazovanja, odnosno cjeloživotnog učenja, ali i bolje povezivanje promjena i potreba tržišta rada s obrazovnim programima u Bosni i Hercegovini.

Ostvarivanje strateških ciljeva zemalja Evropske unije, počevši od cilja da se kreira najkonkurentnija ekonomija, pa do uspostavljanja evropskog sistema vrijednosti koji će biti široko prihvatljiv, rezultiralo je i novim odnosom prema obrazovanju. Obrazovanje se u Evropskoj uniji tretira kao jedan od ključnih faktora za realizaciju navedenih strateških opredjeljenja.

Brze izmjene tehnologija i razvoj evropskog tržišta su pred obrazovne sisteme svake članice Evropske unije, kao i sisteme u državama koje se žele pridružiti evropskoj porodici, pa tako i u Bosni i Hercegovini, postavile brojne zahtjeve, među prvima nužnost sistemskog vrednovanja obrazovanja i obuke u svakoj državi i njegovo upoređivanje s obrazovnim sistemima u drugim državama, a na osnovi zajedničkog utvrđenog referentnog evropskog okvira.

Neophodnost da obrazovanje priprema stručnjake koji će uspješno odgovoriti stalnim promjenama ekonomskih izazova te dinamičnom i širećem tržištu rada, zasigurno raskida s mišljenjem o obrazovanju kao jednom periodu života koji ima svoj početak i kraj. Obrazovanje postaje cjeloživotni proces, konstanta ljudskog života.

Nakon više godina rada na materijalu, Evropski parlament i Vijeće Evropske unije su aprila 2008. godine usvojili Evropski kvalifikacijski okvir za cjeloživotno učenje, kao poticaj mobilnosti i

---

¹⁴ "Službeni glasnik BiH", broj 31/11

cjeloživotnom učenju, čime se ispunjavaju ciljevi zacrtani u Lisabonskoj strategiji za rast i zapošljavanje.

Evropski kvalifikacijski okvir za cjeloživotno učenje ima za cilj olakšano upoređivanje transparentnih kvalifikacija i kvalifikacijskih nivoa, što omogućava bržu mobilnost tržišta rada, uspostavljanje koncepta cjeloživotnog učenja i osiguranja kvaliteta obrazovanja. Strateški cilj Evropskog kvalifikacijskog okvira je da osigura da kvalifikacije zadovoljavaju društvene i ekonomske potrebe svake zemlje ponaosob i Evropske unije u cjelini, da iza svake kvalifikacije stoji osiguran kvalitet i da se na fleksibilan način omogući svakom pojedincu i horizontalni i vertikalni napredak kroz kvalifikacionu ljestvicu.

Jezgro Evropskog kvalifikacijskog okvira se sastoji od osam zajedničkih referentnih nivoa u kojima se klasifikuju znanja, vještine i kompetencije, postignuti kao ishodi učenja. Ovih osam nivoa Kvalifikacijskog okvira generički obuhvata sve nivoe i tipove obrazovanja i djeluje kao sredstvo prepoznavanja, razumijevanja i upoređivanja kvalifikacija unutar zemalja Evropske unije.

Shvatajući značaj navedenog evropskog dokumenta za svoju daljnju društveno-ekonomsku reformu, posebno reformu sektora obrazovanja, Bosna i Hercegovina u proteklih pet godina preduzima određene aktivnosti radi izgradnje Kvalifikacijskog okvira zasnovanog na evropskom.

U dva strateška materijala koja je usvojilo Vijeće ministara Bosne i Hercegovine ukazano je na neophodnost usvajanja Kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini: Strategija razvoja stručnog obrazovanja i obuke u Bosni i Hercegovini za period 2007. - 2013. godina ("Službeni glasnik BiH", broj 65/07), Strateški pravci razvoja obrazovanja u Bosni i Hercegovini s planom provođenja 2008. - 2015. ("Službeni glasnik BiH", broj 63/08).

Osim toga, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je krajem decembra 2007. godine donijelo Odluku o usvajanju dokumenata potrebnih za daljnje provođenje Bolonjskog procesa u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 13/08). Među tim dokumentima su i Okvir za visokoškolske kvalifikacije u Bosni i Hercegovini, Državni Akcioni plan za priznavanje kvalifikacija u Bosni i Hercegovini (za visoko obrazovanje) i Provođenje Okvira za kvalifikacije za visoko obrazovanje u Bosni i Hercegovini.

Okvir za visokoškolske kvalifikacije u Bosni i Hercegovini je rađen na osnovu Kvalifikacijskog okvira Evropskog prostora visokog obrazovanja. On daje generičke deskriptore ishoda učenja za tri ciklusa visokog obrazovanja, a u okviru aktuelnih reformskih projekata ide se dalje u njegovoj razradi.

S već urađenim Kvalifikacijskim okvirom za visoko obrazovanje bilo je lakše pristupiti izradi Kvalifikacijskog okvira za sve stepene obrazovanja. Okvir za visokoškolske kvalifikacije u Bosni i Hercegovini je integrisan u Osnove Kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini.

Kratki pojmovnik Kvalifikacijskog okvira

Evropski kvalifikacijski okvir (European Qualifications Framework - EKO ili EQF) je instrument uspostavljanja nivoa kvalifikacija organiziran tako da djeluje kao sredstvo prepoznavanja i razumijevanja kvalifikacija između nacionalnih kvalifikacijskih okvira.

Državni (nacionalni) kvalifikacijski okvir (National Qualifications Framework - NQF) je instrument uspostavljanja kvalifikacija stečenih u određenoj zemlji, kojim se daju osnove za jasnoću, pristupanje, prohodnost, stjecanje i kvalitet kvalifikacija.

Kvalifikacijski okvir u Bosni i Hercegovini je instrument uspostavljanja kvalifikacija stečenih u Bosni i Hercegovini, kojim se daju osnove za jasnoću, pristupanje, prohodnost, stjecanje i kvalitet kvalifikacija.

Evropski kvalifikacijski okvir za visoko obrazovanje je dokument koji je usvojila Konferencija evropskih ministara obrazovanja u Bergenu 2005. godine, koji definira generičke deskriptore za svaki od tri ciklusa visokog obrazovanja i koji se primjenjuje u svim državama potpisnicama Bolonjskog procesa.

Kvalifikacija označava formalni naziv za rezultat procesa procjene i validacije koji se dobija kada kompetentno tijelo odredi da je pojedinac ostvario ishode učenja prema predviđenim standardima.

Ishodi učenja predstavljaju izjavu o tome šta učenik/student/osoba koja uči zna, razumije i može obavljati na osnovu završenog procesa učenja, definiranog znanjem, vještinama i kompetencijama.

ISCED (International Standard Classification of Education) je međunarodna standardna klasifikacija obrazovanja.

Znanje označava rezultat usvajanja informacija u procesu učenja. Znanje je skup činjenica, principa, teorija i praksi koje se odnose na područje rada ili izučavanja. U kontekstu Evropskog kvalifikacijskog okvira za cjeloživotno učenje znanje se opisuje kao teoretsko i/ili činjenično.

Vještine predstavljaju sposobnost primjene znanja i korištenja principa "znati kako" da se izvrši određeni zadatak i da se riješi problem. U kontekstu Evropskog kvalifikacijskog okvira vještine se definišu kao kognitivne (uključuju korištenje logičkog, intuitivnog i kreativnog razmišljanja), praktične (uključujući fizičku spretnost i korištenje metoda, materijala, sprava i instrumenata) i socijalne vještine (vještine komuniciranja i saradnje, emocionalna inteligencija i druge).

Kompetencije označavaju sposobnost primjene znanja, vještina i personalnih, socijalnih i metodoloških sposobnosti na radnom mjestu ili tokom učenja, kao i u privatnom i profesionalnom razvoju. U kontekstu Evropskog kvalifikacijskog okvira kompetencije su opisane kao odgovornost i samostalnost.

Cjeloživotno učenje podrazumijeva integraciju formalnog, neformalnog i informalnog učenja kako bi se stekle mogućnosti za stalno unapređenje kvaliteta življenja.

Formalno obrazovanje je učenje što ga usmjerava nastavnik ili instruktor, koje se stječe u obrazovnim ustanovama, a prema nastavnim planovima i programima odobrenim od nadležnih obrazovnih vlasti.

Neformalno obrazovanje je organiziran proces učenja i obrazovanja usmjeren ka usavršavanju, specijalizaciji i dopunjavanju znanja, vještina i sposobnosti prema posebnim programima koje izvode organizatori obrazovanja (redovne škole, centri za obuku, kompanije, agencije i slično).

Informalno učenje je neplanirano učenje i stjecanje znanja svakodnevnim aktivnostima.

Inkluzivno obrazovanje podrazumijeva pravo na obrazovanje svake osobe tokom cijelog života, posebno pravo djece s poteškoćama u razvoju na uključivanje u redovnu nastavu, kao i pravo nadarene djece na maksimalni razvoj njihovog potencijala.

Ciljevi i načela Osnova Kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini

Kvalifikacijski okvir u Bosni i Hercegovini je neophodan instrument za osiguranje jednakog korištenja i primjene standarda: obrazovanja, znanja, kvalifikacija, stručnosti i certificiranja pružatelja obrazovnih usluga. On određuje standarde postignuća koji se očekuju od učenika i odraslih koji su stekli određenu diplomu/certifikat. Njim se istovremeno garantuje jednakost i kredibilitet i za poslodavce i za one koji uče.

Ciljevi Kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini su:

razumijevanje različitih vrsta kvalifikacija i njihovih odnosa, razumljiv prikaz obrazovnih postignuća za poslodavce, polaznike obrazovanja i roditelje, usmjeravanje pojedinca u pogledu izbora obrazovanja i karijere, olakšavanje mobilnosti i transparentnija dostupnost obrazovanju tokom cijelog života, olakšavanje prepoznavanja i priznavanja domaćih kvalifikacija u inozemstvu i inozemnih u našoj zemlji, da služi kvalitetnijem zapošljavanju, stvara pretpostavke za izgradnju sistema vrednovanja i priznavanja kompetencija stečenih u neformalnom i informalnom obrazovanju, stvaranje pretpostavki za uvođenje sistema upravljanja kvalitetom postojećih i novih kvalifikacija, unapređenje saradnje obrazovanja sa svim socijalnim partnerima, promoviranje obrazovanja.

Prethodnom treba dodati i činjenice da Kvalifikacijski okvir služi kao referentna tačka za koordinisanje izrade nastavnih planova i programa, metoda učenja i ocjenjivanja, te načina monitoringa obrazovnog procesa. Stoga je transparentnost kvalifikacija posebno važna, ne samo u domaćim relacijama, nego i u regionalnom i međunarodnom kontekstu. Svi navedeni elementi znače intenzivnu pripremu našeg društva za evropsku integraciju u oblasti obrazovanja.

Osnovna načela pri izradi Osnova Kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini su:

uvažavanje tradicije i sadašnjeg stanja u obrazovanju u Bosni i Hercegovini,
uvažavanje smjernica Evropske unije, iskustava drugih država u izgradnji vlastitih kvalifikacijskih
nivoa i priprema društva za evropske integracije,
transparentnost postojećih i novih kvalifikacija,
preciziranje nivoa i vrste kvalifikacija,
horizontalna mobilnost i vertikalna prohodnost kompetencija između različitih podsistema
obrazovanja,
izgradnja partnerstva sa svim zainteresovanim stranama (nadležnim obrazovnim vlastima i
institucijama, statističkim sistemima, poslodavcima, sindikatima, pružaocima usluga
obrazovanja, akademskom zajednicom, civilnim društvom i drugima).

Svaki od spomenutih ciljeva i načela podrazumijeva dalju razradu i obrazloženje izradom samog
Kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini.

Usvajanje Osnova Kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini za našu zemlju ima poseban
značaj, s obzirom na slabe veze između kvalifikacija i kompetencija za određeno radno mjesto i
nedostatak koherentnosti u sistemima postojećih kvalifikacija u Bosni i Hercegovini. Stoga
Bosna i Hercegovina posebno treba biti otvorena za daljnju razradu i permanentno
usavršavanje Kvalifikacijskog okvira.

Osnove Kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini

Osnove Kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini prvi je dokument Bosne i Hercegovine o
Kvalifikacionom okviru za sve nivoe obrazovanja koji je neophodno dalje razvijati u narednom
višegodišnjem periodu.

Dokument Osnove Kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini je usklađen s Evropskim
kvalifikacijskim okvirom za cjeloživotno učenje. On definiše, koordiniše, upravlja i smješta
kvalifikacije u strukturu od osam referentnih nivoa (od kojih neki mogu imati podnivoa). Svaki
referentni nivo obuhvata definisanu kombinaciju znanja, vještina i kompetencija, odnosno
standard postignuća toga i prethodnih kvalifikacijskih nivoa, iz čega se može zaključiti da svaki
viši kvalifikacijski nivo implicira da osoba ima više znanja, vještina i kompetencija kao ishoda
učenja.

Nivoi ovog okvira određuju postignuća u bilo kojoj oblasti obrazovanja i obuke, bez obzira na
način obrazovanja, što omogućava upoređivanje kvalifikacija na osnovu istog sistemskog
vrednovanja i veću objektivnost u ocjenjivanju postignuća. Time se olakšava vertikalna i
horizontalna prohodnost cijelim sistemom obrazovanja i obuke kako u zemlji, tako i izvan nje.

Ishodi učenja definirani su deskriptorima koji opisuju očekivana znanja, vještine i kompetencije za svaki kvalifikacijski nivo (i eventualne podnivoje), od osnovnog obrazovanja do nivoa doktorata.

Ovaj okvir je dizajniran tako da služi kao opis za različite kvalifikacije u Bosni i Hercegovini, bez obzira na način obrazovanja u obrazovnim ustanovama, centrima za obuku, na radnim mjestima, u privatnom životu, itd. To znači da Osnove Kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini opisuju ishode učenja koji su postignuti formalnim i neformalnim obrazovanjem i informalnim učenjem. Okvir pomaže da se povežu rezultati ovih različitih formi učenja evaluacijom ishoda učenja.

Nivoi Osnova Kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini

Nivo	Tipovi obrazovanja i obuke	Titula kvalifikacije (pozicija na tržištu rada)	Tip diplome (diploma/certifikat/nivo obrazovanja)
1	Osnovno obrazovanje	Nekvalificirani radnik	Svjedočanstvo o završenom osnovnom obrazovanju
2	Programi stručnog osposobljavanja	Niskokvalificirani radnik	Svjedočanstvo/uvjerenje o završenom programu ili obrazovanju za stjecanje niže stručne spreme koje sadrži sljedeće podatke: - dužinu trajanja obrazovanja, - znanje, vještine i kompetencije koje osoba posjeduje, - za koje poslove je osposobljena.
3	Srednje stručno obrazovanje i obuka	Kvalificirani radnik za određeno zanimanje	Diploma/svjedočanstvo/uvjerenje o položenom završnom ispitu s praktičnim radom uz dodatak koji sadrži sljedeće podatke: - nivo kvalifikacije, - znanje, vještine i kompetencije koje osoba posjeduje, - za koje poslove je osposobljena.
4	Srednje tehničko obrazovanje	Specijalizirani kvalificirani radnik za tehnička i srodna zanimanja	Diploma/svjedočanstvo o položenoj maturi, uz dodatak koji sadrži sljedeće podatke: - nivo kvalifikacije, - smjer koji je osoba završila sa specifičnim znanjem, vještinama i kompetencijama koje osoba posjeduje,

			- za koje poslove je osposobljena.
	Srednje opće obrazovanje	Općekvalificirani radnik	Diploma o položenoj maturi, uz dodatak koji sadrži sljedeće: - nivo kvalifikacije, - smjer koji je osoba završila sa specifičnim znanjima, vještinama i kompetencijama, - ostala znanja, vještine i kompetencije koje posjeduje.
5	Postsekundarno obrazovanje, uključujući majstorske i srodne ispite	Visokokvalificirani radnik specijaliziran za određeno zanimanje	Diploma/svjedočanstvo o završenom postsekundarnom obrazovanju ili položenom majstorskom i/ili srodnom ispitu za određeno zanimanje, uz dodatak koji sadrži sljedeće: - nivo kvalifikacije, - dužinu trajanja obrazovanja, - smjer ili vrstu ispita koji je osoba završila sa specifičnim znanjima, vještinama i kompetencijama, - ostala znanja, vještine i kompetencije koje osoba posjeduje, - za koje poslove je osposobljena.
6	Prvi ciklus visokog obrazovanja	Titule kvalifikacija i sadržaj diplome i dodatka diplomu za nivoe 6, 7 i 8 bit će riješeni donošenjem pravilnika o korištenju akademskih titula i sticanju naučnih i stručnih zvanja ¹⁵	- Diploma visokoškolske ustanove - Dodatak diplomu
7	Drugi ciklus visokog obrazovanja		- Magistarska diploma - Dodatak diplomu
8	Treći ciklus visokog obrazovanja		- Diploma doktorata - Dodatak diplomu

¹⁵ Naziv podzakonskog akta definisan je Članom 6. Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 59/07)

**NIVOI OSNOVA KVALIFIKACIJSKOG OKVIRA
U BOSNI I HERCEGOVINI
(tabelarni prikaz)**

Odnos prema ISCED nivoima i EKO-u (EQF)		Osnove Kvalifikacijskog okvira			Raniji sistem u Bosni i Hercegovini zasnovan na stepenima stručne spreme		
ISCED nivo	EKO (EQF)	Kvalifikacija	Završeno obrazovanje	Nivo	Stepen stručne spreme	Završena škola	Kvalifikacija
1 i 2A	1	Nekvalificirani radnik	Osnovno obrazovanje	1	I	Osnovna škola	Nekvalificirani radnik (NK)
2B	2	Niskokvalificirani radnik	Programi stručnog osposobljavanja	2	II	Osnovna škola i stručna osposobljenost	Polukvalificirani radnik (PKV)
3C	3	Kvalificirani radnik	Srednje stručno obrazovanje i obuka	3	III	Trogodišnja srednja škola	Kvalificirani radnik - KV (srednja stručna sprema), III stepen
3A 3B	4	Opće ili specijalizirani kvalificirani radnik	Srednje opće i tehničko obrazovanje	4	IV	Četverogodišnja srednja škola	Srednja stručna sprema, IV stepen
4A 4B	5	Visokokvalificirani radnik specijalizovan za određeno zanimanje	Postsekundarno obrazovanje, uključujući majstorske i srodne ispite	5	V	Specijalizacija na osnovu stručnosti srednjeg obrazovanja	Visokokvalifikovan radnik (VKV)
5B	6	Bachelor ili Baccalaureat	Prvi ciklus visokog obrazovanja	6	VI	Viša škola	Viša stručna sprema (VŠS)
5A	7	Master	Drugi ciklus visokog obrazovanja	7	VII/1	Fakultet osnovne studije	Visoka stručna sprema (VSS)
					VII/1	Specijalizacija	Magistar specijalist
5	8	Doktorat	Treći ciklus visokog obrazovanja	8	VII/2	Magisterij	Magistar nauka ¹⁶
6					VIII	Doktorat	Doktor nauka

¹⁶ U nivou 8 (kvalifikacija magistar nauka) ne može se koristiti za predlaganje stjecanja novih kvalifikacija, već samo za prepoznavanje postojećih kvalifikacija i onih koje su se stekle ili će se steći u inozemstvu

Treba napomenuti da će se odnos između postojećeg sistema u Bosni i Hercegovini, koji je zasnovan na stepenima stručne spreme i kvalifikacija definiranih Evropskim kvalifikacijskim okvirom (EKO ili EQF), detaljnije razrađivati i definirati izmjenama i dopunama postojećih zakona, a prema potrebi i posebnom zakonskom regulativom i podzakonskim aktima.

Generički deskriptori kvalifikacijskih nivoa prema ishodima učenja

Nivo	Znanje (činjenično i teoretsko)	Vještine (spoznajne, psihomotoričke i socijalne)	Kompetencije (samostalnost i odgovornost)
1	Ova osoba: posjeduje osnovna opća znanja i pokazuje njihovo razumijevanje.	Ova osoba: posjeduje osnovne opće vještine i sposobna je za jednostavna konkretna logička razmišljanja (potrebna za izvršavanje jednostavnih konkretnih zadataka) u poznatim uvjetima, posjeduje osnovne vještine iz informaciono-komunikacionih tehnologija, sposobna je primijeniti osnovno opće znanje u praksi, može prikupljati i organizovati date informacije i jasno ih predočiti u verbalnoj i pisanoj formi.	Profesionalne kompetencije Ova osoba: ima kapacitet za izvršenje jednostavnih zadataka uz neposredni stručni i stalni nadzor u poznatim uvjetima. Lične kompetencije ¹⁷ Ova osoba: pokazuje spremnost za primjenu znanja i preuzimanje ograničene odgovornosti za izvršavanje jednostavnih zadataka u poznatim uvjetima.
2	Ova osoba: posjeduje <u>uska</u> , za određenu oblast vezana teoretska i praktična znanja i u mogućnosti je da ih primjenjuje u izvršavanju zadataka u području rada ili učenja (uključujući i ispravno korištenje stručnog rječnika).	Ova osoba: posjeduje <u>uske</u> , za određenu oblast vezane praktične vještine (npr. sposobnost korištenja jednostavnih metoda, alata, instrumenata i materijala) u poznatim uvjetima, posjeduje <u>jednostavna konkretna logička razmišljanja</u> potrebna za primjenu relevantnih informacija u izvršavanju skupa jednostavnih i/ili složenijih rutinskih zadataka u poznatim uvjetima.	Profesionalne kompetencije Ova osoba: ima kapacitet da pronalazi rješenja i da izvršava jednostavne i/ili složenije zadatke za poznate probleme uz stručni neposredni nadzor u poznatim uvjetima. Lične kompetencije Ova osoba: preuzima ograničenu odgovornost za izvršavanje jednostavnih i/ili složenijih zadataka u poznatim uvjetima i za vlastito učenje.
	Ova osoba: posjeduje za određenu oblast praktično i teoretsko znanje (činjenice, principe,	Ova osoba: posjeduje <u>šire</u> , za određenu oblast vezane <u>praktične vještine</u> u promjenljivim uvjetima, posjeduje <u>konkretna kreativna i</u>	Profesionalne kompetencije Ova osoba: demonstrira ograničeno praktično iskustvo u radu ili učenju, ima kapacitet za obavljanje

¹⁷ Uključujući ključne kompetencije za cjeloživotno učenje

3	<p>processe i opće koncepte vezane za područje rada ili učenja), ima kapacitet da analizira činjenice u području rada ili učenja.</p>	<p><u>jednostavna</u> <u>apstraktna</u> <u>razmišljanja</u> i sposobnost izvođenja složenih pokreta, zadataka i rješavanja problema odabirom i primjenom osnovnih metoda, alata, informacija i materijala u promjenljivim uvjetima, može prikupljati, odabirati i upotrebljavati relevantne informacije iz raznih izvora.</p>	<p>zadataka uz usmjeravanje i prilagođavanje vlastitog ponašanja u okviru zadatih smjernica u promjenljivim uvjetima.</p> <p>Lične kompetencije Ova osoba: preuzima ograničenu odgovornost za izvršavanje jednostavnih i/ili složenijih zadataka u promjenljivim uvjetima i za vlastito učenje, učestvuje u radu kao član tima, pokazuje pozitivan stav prema ključnim kompetencijama cjeloživotnog učenja, na primjer učenje stranih jezika, posjeduje osjećaj za inicijativu i preduzetništvo i građanske kompetencije.</p>
4	<p>Ova osoba: posjeduje značajno, za određenu oblast vezano teoretsko i praktično znanje, ima kapacitet da analizira činjenice i teoretska znanja u području rada ili učenja.</p>	<p>Ova osoba: sposobna je primjenjivati opća i specijalistička znanja i vještine u promjenljivim uvjetima, ima sposobnost <u>jednostavnih</u> <u>apstraktnih</u> <u>logičkih</u> i <u>kreativnih</u> <u>razmišljanja</u> i izvođenja složenih pokreta, te složenu upotrebu metoda, instrumenata, alata i materijala, potrebnih za odabir i primjenu relevantnih informacija u izvršavanju skupa složenih specifičnih zadataka u promjenljivim uvjetima, može prikupljati, odabirati i upotrebljavati relevantne informacije iz raznih izvora.</p>	<p>Profesionalne kompetencije Ova osoba: demonstrira praktično iskustvo u radu ili učenju, ima kapacitet za obavljanje složenih zadataka i rješava probleme samostalno, ima kapacitet da nadgleda druge.</p> <p>Lične kompetencije Ova osoba: preuzima djelimičnu odgovornost za vrednovanje i unapređenje aktivnosti u promjenljivim uvjetima, pokazuje samsmjeravanje u učenju, volju i pozitivan stav prema ključnim kompetencijama cjeloživotnog učenja, kao što je, npr., učiti kako učiti i slično.</p>
	<p>Ova osoba: posjeduje široko teoretsko i činjenično znanje, kao i specijalizovano praktično znanje koje se odnosi na određenu oblast učenja ili rada, ima sposobnost analiziranja i sintetizovanja</p>	<p>Ova osoba: posjeduje široke, za određenu oblast vezane teoretske i praktične vještine, ima sposobnost jednostavnih apstraktnih kreativnih razmišljanja potrebnih za razvijanje rješenja apstraktnih problema u <u>djelimično</u> <u>nepredvidivim uvjetima</u>,</p>	<p>Profesionalne kompetencije Ova osoba: demonstrira široko praktično iskustvo u radu ili učenju, demonstrira kapacitet da primjenjuje znanje i vještine u nalaženju strateških rješenja za dobro definisane apstraktne i konkretne probleme,</p>

5	činjenica i teorijskih znanja, kao i njihovo vrednovanje, ima sposobnost praktične primjene teorijskih znanja i činjenica i njihovo analiziranje, sintetizovanje i vrednovanje.	ima sposobnost složene upotrebe metoda, instrumenata, alata i materijala i izvođenja složenih pokreta u djelimično nepredvidivim uvjetima, kao i izradu jednostavnih metoda, instrumenata, alata i materijala.	ima kapacitet za preuzimanje pune odgovornosti u upravljanju/koordinisanju ljudi i projekata u djelimično nepredvidivim uvjetima, ima ograničenu odgovornost za vrednovanje unapređenja aktivnosti u djelimično nepredvidivim uvjetima. Lične kompetencije Ova osoba: pokazuje nezavisnost u učenju, volju i pozitivan stav prema ključnim kompetencijama cjeloživotnog učenja, kao što je, npr., učiti kako učiti, komunikacija na stranim jezicima, digitalne kompetencije, osjećaj za inicijativu i preduzetništvo.
6	Ova osoba: pokazuje znanje i razumijevanje u području studija, koje se nadovezuje na njeno srednjoškolsko obrazovanje i koje je uobičajeno na tom nivou, uz podršku odgovarajućih resursa za učenje (tekstova i informacionih i komunikacionih tehnologija), koje uključuje neke aspekte koji će se zasnivati na poznavanju najnaprednijih dostignuća u datom području studija.	Ova osoba: može primijeniti detaljno znanje i kritičko razumijevanje principa vezanih za dato područje studija/discipline tako što pokazuje profesionalan pristup radu ili struci i posjeduje kompetencije koje se obično pokazuju formiranjem i potkrepljivanjem argumenata i rješavanjem problema unutar datog područja studija, može primijeniti osnovne metode stjecanja znanja i aplikativna istraživanja u datoj disciplini, te je u stanju odlučiti o tome koji pristup da upotrijebi za rješavanje datog problema, i svjesna je toga u kojoj mjeri je odabrani pristup primjeren rješavanju takvog problema, može komunicirati koristeći znanje jednog ili više stranih jezika, komunikacionih tehnologija, informacije, ideje, probleme i rješenja, i auditoriju koji nije specijalizovan i koji je specijalizovan za dato područje izučavanja.	Profesionalne kompetencije Ova osoba: ima sposobnost da prikuplja i tumači relevantne podatke (obično unutar datog područja studija) na osnovu kojih donosi sudove koji sadrže razmišljanja o relevantnim društvenim, naučnim ili etičkim pitanjima. Lične kompetencije Ova osoba: Izgradila je vještine učenja neophodne za dalji studij, uz visok stepen autonomije i akademskih vještina i svojstava neophodnih za istraživački rad, shvatanje i procjenu novih informacija, koncepata i dokaza iz različitih izvora, posjeduje temelj za buduće samousmjeravanje i cjeloživotno učenje, stekla je interpersonalne vještine i vještine timskog rada, primjerene za zapošljavanje i/ili dalji studij.
	Ova osoba:	Ova osoba:	Profesionalne kompetencije

7	<p>može pokazati sistematično razumijevanje i savladavanje znanja u svom području studija/discipline, koje se temelji na nivou dodiplomskog studija prvi stepen), odnosno proširuje i/ili nadograđuje njime i što predstavlja osnovu ili mogućnost za originalnost pri razvoju i/ili primjeni ideja, obično u kontekstu istraživačkog rada.</p>	<p>može primijeniti svoje znanje i razumijevanje, kao i sposobnosti rješavanja problema na nove i nepoznate sredine unutar šireg (ili interdisciplinarnog) konteksta u vezi s njenim područjem studija, može primijeniti konceptualno i apstraktno razmišljanje, uz visok nivo sposobnosti i kreativnosti, čime se omogućava:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kritička ocjena trenutnog istraživačkog i akademskog rada na najvišem nivou u datoj disciplini, - ocjena različitih metodologija, formiranje kritičkog mišljenja i ponuda alternativnih rješenja. 	<p>Ova osoba: ima sposobnost da integrira znanje i bavi se složenim problemima, te da formulira sudove na osnovu nepotpunih ili ograničenih informacija, ali uz razmišljanje o socijalnim i etičkim odgovornostima vezanim za primjenu njenog znanja ili sudova, može prenositi svoje zaključke, znanje i razmišljanja na kojima se oni temelje, uz korištenje odgovarajućeg/odgovarajućih jezika auditoriju koji nije specijaliziran i koji je specijaliziran, jasno i nedvosmisleno.</p> <p>Lične kompetencije Ova osoba: u stanju je da svoje znanje podigne na viši nivo, produbi razumijevanje svog područja studija ili discipline i kontinuirano razvija vlastite vještine samostalnim učenjem i razvojem, ima vještine učenja koje joj omogućavaju da nastavi studij na način koji će, uglavnom, biti samousmjeren i autonoman,</p> <p>stekla je interpersonalne vještine i vještine timskog rada, primjerene različitim kontekstima učenja i zaposlenja, te pokazuje sposobnost vođenja i/ili pokretanja inicijative i doprinosi promjeni i razvoju.</p>
8	<p>Ova osoba: pokazuje sistematično razumijevanje područja studija i vladanje vještinama i metodama istraživačkog rada u vezi sa zadatim područjem.</p>	<p>Ova osoba: pokazuje sposobnost da definira studijski projekt istraživanja, a zatim provede istraživanje u skladu s metodologijom date nauke, originalnim istraživanjem naučno doprinosi, čime proširuje granice spoznaje u datoj oblasti, nastaviti će naučna istraživanja i razvoj i biti pokretač i nositelj napretka u društvu zasnovanom na znanju, doprinoseći stalno razvoju novih tehnika, ideja ili pristupa.</p>	<p>Profesionalne kompetencije Ova osoba: sposobna je za kritičku analizu, vrednovanje i sintezu novih i složenih ideja.</p> <p>Lične kompetencije Ova osoba: može u vezi sa svojim područjem stručnog i naučnog znanja komunicirati s kolegama, širom naučnom zajednicom i društvom.</p>

Naredni zadaci

Dokument Osnove Kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini je tako nazvan jer predstavlja početak jednog dugoročnog procesa izgradnje i uspostavljanja Kvalifikacijskog okvira u našoj zemlji. Pa i onda kada budemo imali Kvalifikacijski okvir u Bosni i Hercegovini koji sadrži uspješnu sintezu strateških ciljeva obrazovanja i svih njegovih socijalnih partnera, odnosno društva u cjelini, i tada ćemo morati biti svjesni da ne može biti konačnog Kvalifikacijskog okvira, jer se taj okvir neophodno mijenja s izmjenama načina proizvodnje, posebno s uvođenjem novih tehnologija.

Osnove Kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini predstavljaju naše strateško opredjeljenje na planu razvoja takvog standarda kvalifikacija koji će omogućiti našoj zemlji brži društveno-ekonomski napredak i održivost toga napretka.

Da bi se to opredjeljenje realiziralo, potrebno je nastaviti raditi na Kvalifikacijskom okviru u Bosni i Hercegovini, kako na njegovoj direktnoj razradi, tako i na anticipiranju pravnih i institucionalnih pretpostavki za njegovo provođenje u praksi.

Neophodno je osigurati da su kvalifikacije u skladu s vremenom, da odgovaraju potrebama tržišta rada i da su u skladu s međunarodnim standardima, odnosno izgraditi mehanizme osiguranja kvaliteta kvalifikacija, što podrazumijeva i sistemsko definiranje instrumenata interne i eksterne evaluacije kvaliteta koji bi trebali odstraniti neprihvatljive različitosti u kvalitetu, a koje su trenutno prisutne u našoj zemlji.

To za sobom povlači i pitanje akreditacije obrazovnih ustanova koje nude kvalifikacije. Posebno je značajno u sve aktivnosti ravnopravno uključiti sve društvene partnere obrazovanja i druge relevantne zainteresovane strane. Krajnji cilj jeste izgradnja sistema koji će omogućiti bosanskohercegovačkim kompanijama da dobiju kvalifikovane radnike i olakšati mobilnost naših radnika na evropskom tržištu rada.

Jedna od veoma važnih narednih aktivnosti je izgradnja i uspostavljanje sistema priznavanja prethodno stečenog znanja, vještina i kompetencija kroz neformalno i informalno učenje. Osim projekcije infrastrukture, reguliranja procedura, metodologija i načina certificiranja prethodnog učenja, ovaj novi koncept podrazumijeva rješavanje i drugih pitanja, među prvima potrebu uvođenja kreditnog sistema i u srednje obrazovanje, na osnovu evropskog sistema transfera kredita u srednjem stručnom obrazovanju (ECVET), na sličan način kako je Bolonjski proces to regulisao u oblasti visokog obrazovanja. Osim toga, neophodno je pristupiti izradi konkretnih deskriptora učenja za sva zanimanja pravljenih na osnovu generičkog okvira, kao i reformi nastavnih planova i programa na svim nivoima obrazovanja kako bi i oni postali osnovno sredstvo postizanja definiranih ishoda učenja. To otvara pitanje modularizacije nastavnih planova i programa u srednjem i visokom obrazovanju, redizajniranja postojećih i uvođenja novih kvalifikacija, kao i pitanje certificiranja i priznavanja djelimičnih kvalifikacija (tu formu već sada imamo u verifikaciji znanja stranog jezika i informacionih tehnologija).

Proces izgradnje Kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini neophodno implicira i aktivnosti na usvajanju međunarodnih standarda za klasifikaciju, među prvima ISCED-a.

Kvalifikacijski okvir u Bosni i Hercegovini bi trebao obuhvatiti sve forme razvoja ljudskih resursa u našoj zemlji. Stoga je to dugoročan i ozbiljan zadatak kojem se treba pristupiti na osmišljen način, uz izraženu vještinu anticipiranja vremena koje će tek doći.

Osnove Kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini predstavljaju strateško opredjeljenje naše zemlje za razvoj i održavanje visokog standarda kvalifikacija koje se stječu u obrazovanju u Bosni i Hercegovini.

U prethodnom tekstu su navedene samo bitne, osnovne aktivnosti koje ćemo preduzimati u narednom periodu radi uspostavljanja i razvoja Kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini. S obzirom na činjenicu da bi se tim okvirom trebao uspostaviti međunarodno priznat standard kvalifikacija u Bosni i Hercegovini, odnosno novi sistem, neophodno je sagledati i našu zakonsku regulativu iz oblasti obrazovanja, u smislu analize stepena njene adekvatnosti navedenim zahtjevima, kao i promisliti institucionalne pretpostavke za izvršavanje Kvalifikacijskog okvira.

S obzirom na činjenicu da je to dugoročni zadatak, ukazuje se potreba za brzim formiranjem interresorne komisije koja će izraditi i predložiti radni plan svih glavnih aktivnosti u okviru izrade Kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini (uključujući metodologiju, standarde, potrebna sredstva, rokove, operativne timove i drugo).

Interresornu komisiju za izradu okvira kvalifikacija u Bosni i Hercegovini čini 19 članova od po 6 (šest) članova iz reda sva tri konstitutivna naroda i jedan iz reda Ostalih, uz odgovarajuću regionalnu pripadnost.

Članovi komisije trebali bi biti predstavnici sektora obrazovanja, statistike, rada i zapošljavanja, te poslodavaca, akademske zajednice i drugih socijalnih partnera.

Komisiju bi trebali činiti predstavnici sljedećih sektora/institucija: 5 (pet) predstavnika sektora obrazovanja (Ministarstvo civilnih poslova - Sektor za obrazovanje; Federalna koordinacija ministara obrazovanja: 2 (dva) predstavnika kantona; Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske, Odjel za obrazovanje pri Vladi Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine), 3 (tri) predstavnika Rektorske konferencije Bosne i Hercegovine, 3 (tri) predstavnika agencija za obrazovanje u Bosni i Hercegovini (Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta i Centar za informisanje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja), 3 (tri) predstavnika sektora statistike (Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Federalni zavod za statistiku, Republički zavod za statistiku Republike Srpske), 3 (tri) predstavnika sektora za rad i zapošljavanje (Ministarstvo civilnih poslova - Odsjek za rad i zapošljavanje, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike, Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske), 1 (jedan) predstavnik poslodavaca Bosne i Hercegovine (Asocijacija poslodavaca Bosne i Hercegovine) i 1 (jedan) predstavnik sindikata (Konfederacija sindikata Bosne i Hercegovine).

Ministarstvo civilnih poslova se zadužuje za provođenje procedure uspostavljanja komisije, a na osnovu prijedloga liste kandidata od nadležnih obrazovnih i drugih vlasti, s tim što Ministarstvo civilnih poslova - Sektor za obrazovanje, imenuje svog predstavnika u komisiju.

Komisija odlučuje većinom glasova ukupnog broja članova, pod uvjetom da takvu većinu čine najmanje dvije trećine glasova predstavnika svakog konstitutivnog naroda.

Komisija većinom glasova ukupnog broja članova bira predsjedavajućeg/e.

Komisiju, na prijedlog Ministarstva civilnih poslova (koji je prethodno prihvatila Konferencija ministara obrazovanja u Bosni i Hercegovini) imenuje Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na jednogodišnji mandat.